

AMERIŠKA DOMOVINA

AMERICAN IN SPIRIT FOREIGN
IN LANGUAGE ONLY

AMERICAN HOME

SLOVENIAN MORNING
DAILY NEWSPAPER

NO. 198

CLEVELAND, OHIO, TUESDAY MORNING, AUGUST 23D, 1932

LETO XXXIV—VOL. XXXIV

Vesti iz življenja rojakov po Ameriki

Radio program slovenske globe v Milwaukee, Wisconsin, se bo v kratkem uresničil. Večbaje za fini program, je v polnem teku. Pravočasno se naznani dan, ko se pričnejo slovenski radio koncerti. Tudi na radio postaji v Racine, Wisconsin, bo v kratkem oddajen poljski program. Vse glasbene točke bodo pod vodstvom slovenske globe iz Milwaukee.

Veliko Baragavo proslavo so obhajali Slovenci iz Calumeta in okolice v Eagles Harbor, Michigan preteklo nedeljo. Nad 2,000 ljudi se je slavnosti udeležilo.

Zadnji teden se je mudil na Calumetu, Michigan, bivši Calumetčan Mr. Mihael Puhek. Mladji rojak je imel veliko zanimivega povedati o Rusiji, kjer je živel od leta 1930 do sedaj in sicer je bil zaposlen pri izdelovanju peščenih modelov v neki tovarni. Pogodil se je za dve leti z Amtorg Trading Co., ki je zastopnica sovjetske Rusije, kar se tiče trgovine.

Vsi oni, ki nečejo živeti ob suhem kruhu in ribah, in ki niso izvežbani delavci, naj nikakor ne hodijo v Rusijo, kot je povedal Mr. Puhek. Delavci v Rusiji, ki delajo na kolektivnih farmah in v tovarnah, so večinoma podhranjeni, to je, ne dobivajo zadostne hrane, in so bolj podobni sužnjem kot pa svobodnim delavcem. V tovarni, v kateri je delal Mr. Puhek, so bili vsi navadni delavci ruske narodnosti. Vsi so bili enako oblečeni in nihče njih, razven par izjem, ni imel čevljev. Tudi glavni ravnatelj tovarne je hodil bos, ker je, po ruskem sistemu, prejemal plačo in hrano enako kot ostali delavci. Dasi je imela tovarna ameriške stroje, pa je šlo zelo počasi na-

prej, ker delavci niso bili vajeni strojem.

Tovarna je izdelovala traktorje, in dasi je bilo v njej zaposlenih 28,000 delavcev, pa so izdelali na dan samo 20 traktorjev. Delavci so delali po štiri dni na teden. Nedelj v Rusiji ne poznajo več.

Pravih komunistov v Rusiji je jako malo, kot je povedal Mr. Puhek. Pretežna večina delavcev se pa drži komunističnega sistema, ker nimajo drugega izhoda in radi zelo strogih postav, ki so hujše, kot v vsaki kapitalistični državi.

Radi pomanjkanja stanovanj v tovarniških mestih, je vlada dala zgraditi apartment hiše, v katerih je vsaki družini odkazana ena soba, brez razlike, kako velika je družina. Delavci v tovarnah imajo prednost pred uradniki v pisarnah. Delavci se smatrajo kot bolj potrebni kot knjigovodje. Zdravniki in drugi profesionalci so na slabšem kot navadni delavci. Rusija lahko prodaja svoje produkte svetu, ker so njih delavci plačani v ničvrednih rubljah, dočim Rusija prejema zlato za prodano blago. To zlato uporablja ruska država za nadaljno gradnjo tovarov in za namajanje izvežbanih tujezemskih delavcev. V tovarni, kjer je delal Mr. Puhek, je bilo zaposlenih nad 300 ameriških delavcev. Ker so bili kontraktni delavci, so bili najeti pod pogojem, da se bo 60 odstotkov njih plače mesečno vložilo v ameriškem denarju v ameriške banke, ostalih 40 odstotkov je pa za življenje, ki je hodil bos, ker je, po ruskem sistemu, prejemal plačo in hrano enako kot ostali delavci. Dasi je imela tovarna ameriške stroje, pa je šlo zelo počasi na-

delo, pa je šlo zelo počasi na-

Mnenje ameriških urednikov o govoru kandidata Roosevelta

New York Herald Tribune: Govor guvernerja Roosevelta pokazuje Roosevelta kot demagoga. Ko obtožuje sedanjo vlado, da je v zvezi z borznimi špekulacijami, govori nepošteno o položaju glede panike, ki je sledila borznemu krachu. Roosevelt je očitno napel politične strune do skrajnosti.

Washington Post: Če vzamemo govor Franklin Roosevelta v celoti, si ga moremo razlagati le kot izbruh sofomoričnega pretiravanja, povzročenega po politični prenapetosti. Ali pa kot osebni napad na poštenje predsednika Hooverja.

Atlantic Constitution: Govor guvernerja Roosevelta je močerska obtožba sedanje vladne odgovornosti za gospodarsko depresijo, ko je dokežal, da vlada ni absolutno ničesar naredila, da prepreči ali olajša položaj.

Des Moines Register: To je govor, ki postavlja Roosevelta tja, kjer bi moral biti. Ta njegov govor je daleko boljši kot njegovi sedanji govori.

Kansas City Journal: Guverner Roosevelt je enostavno omenil dejstvo, katerega so se ponavljala že zadnji dve leti. Položaj je tako presenetil Hooverja kot borzne magnate, ki so zgubili milijone s špekulacijo. Roosevelt ni povedal nič novega.

Dayton News: Guverner Roosevelt je v jasnih obrisih podal načrt, kakšen boj bo vodil. To je govor, kakor ga je dežela pričakovala v teh časih. Dežela pričakuje jasnih načel, izrazite kampanje, in v očigled današnjih razmer, bo imel nastop Roosevelta dalekosežen vpliv.

Iz teh poročil se vidi, da skoro sleherni časopis ima drugo mnenje o položaju.

Gibanje, da se piše ime Smita na volivni listek

New York, 22. avgusta. Alfred Smith je dognal, da se je v državah Nebraska in Minnesota pojavilo gibanje, da se piše njegovo ime kot za predsedniškega kandidata na volivnem listku pri volitvah v novembru mesecu. Smith je izjavil, da je proti taki taktiki, ker bo podpiral celotni demokratski tiket z Rooseveltom na čelu.

Podpadek dvojčki
Pri nedeljski prireditvi v mestnem stadionu, ki je mestna vlada priredila prosto predstavo, sta nastopili tudi poznani umetniški plesalki, Misses Olga in Vera Podpadek, 1426 E. 40th St. Predstavi je prisostvovalo nad 65,000 ljudi, ki so mladima slovenskima umetnicama živahno aplavdirali.

Ukradeni kelihi
Max Moser, ki prodaja kelihe in cerkvene paramente, je sporočil policiji sinoči, da mu je nekdo iz zaprtega avtomobila na Chester Ave. in 13. cesti odnesel kelihi in cerkvene obleke v vrednosti \$2,500.

Bus ponesrečil
Bus, ki vozi med Detroitom in Clevelandom, se je sinoči v bližini Detroita ponesrečil, ko je zadel v velik truck. 12 oseb je došlo teške poškodbe in so bile odpeljane v bolnico. Imena oseb niso prišla v javnost.

Pozdravi iz Wisconsin
Mr. A. Kotar nam piše iz Sheboygana, Wisconsin, da iskreno pozdravlja vse prijatelje in znance v Clevelandu, kot zlasti člane društva št. 27, S.D.Z.

Farmarji hočejo izstradati mesto Omaha. Ustavlja jo truke in železnice

Sioux City, Iowa, 22. avgusta. Dva železniška vlaka, na potu v to mesto, polna živine in mleka, sta bila pridržana sinoči po farmarjih, ki skušajo preprečiti pošiljatev farmarskih pridelkov v mesto. Kakih 200 farmarjev se je zbralo v mestu Merville, Iowa, kjer so ustavili tovorni vlak. Potem ko so vlak zadržali za eno uro, so pripustili, da je peljal naprej. Vlak je vozil med drugimi enajst vagonov klavne živine, namenjene v Sioux City. Nekako 10 milj proč so ustavili drugi vlak s tem, da so položili torpede na progo in dajali krivice z rdečimi lučmi. Hoteli so priti v tovarne kare, v katerih se je vozilo mleko, kar se jim pa ni posrečilo. Ko so zadržali vlak za deset minut, so pustili, da je vozil naprej. Farmarji bodo te dni povzročili blokado velikega mesta Omaha, v državi Nebraska. Pustili bodo v mesto le mleko, namenjeno za otroke. Poroča se, da postaja položaj obupen, in guvernerji prizadetih držav nameravajo sklicati konferenco, da ukrenejo, kar je potrebno.

Avstrija dobi posojilo po težavnih pogojih

Dunaj, 22. avgusta. Avstrijski parlament je odelbil lausensko pogodbo, ki se tiče novega avstrijskega posojila. Glasom te pogodbe bo dobila Avstrija pri zaveznikih posojilo v svoti 42 milijonov dolarjev. Večino tega denarja bo Avstrija porabila, da poplača stare dolgeve, katerih rok sedaj zapade. Socialisti so nasprotovali temu posojilu, ker vidijo v njem nov člen verige, ki veže Avstrijo k odvisnosti, in vsenemci so nasprotovali za priklopitev k Nemčiji, toda odločilo je končno očitna potreba tega posojila, brez katerega bi Avstrija finančno popolnoma propadla.

Na pctu v domovino

V četrtek odpotujeta iz Clevelanda v Jugoslavijo Mrs. Ana Brodnik, 1174 E. 60th St. in njena sestra Miss Justina Zakrajšek. Obe sta bili svojočasno naznanjeni oblastem, da niste prišli pravičnim potom v Ameriko. Naselniška postava tozadevno ne pozna nobenega usmiljenja. Obe bi morali biti deportirani, toda po posredovanju "Ameriške Domovine" je vlada deportacijsko povelje preklcala in dala obema na razpolago, da prostovoljno odpotujeta iz Zed. držav. Ana, ki je poročena z ameriškim državljanom, Mr. Brodnikom, se bo vrnila v Ameriko tekem enega meseca, da tako zadosti smislu postav, dočim se bo Justina vrnila nekoliko kasneje. Z Ano potuje preko velike luže tudi tri mesece stari sinko, ki je bil rojen v Ameriki, in je torej državljan, a mora z materjo preko morja, kajti sam pač ne more biti tu teh par tednov. Obema mladima Slovenkama želimo prav srečno pot in upamo, da se skoro zopet vidimo v Clevelandu.

Zadušnica
V sredo, 24. avgusta, ob 7. uri zjutraj, se bo brala sv. maša zadušnica v spomin prve obletnice smrti pokojnega Frank Ballš. Maša se bo brala v cerkvi Marije Vnebovzete v Collinwoodu. Sorodniki in prijatelji so vabljeni, da se udeležijo.

Maschke, glavar republikancev v Clevelandu, obtožen rop javnega denarja

Cleveland, O.—Včeraj je velika porota v Clevelandu izdala novo obtožnico napram Maurice Maschketu, voditelju republikanske stranke v Clevelandu in protij njegovim prijateljem. Z Maschketom zaeno so obtoženi Alex in Charles Bernstein, Herman Finkle, republikanski councilman, H. Felsman in Henry Becker. To je že druga obtožnica napram omenjenim, katere se postavlja v zvezo s tatvino davčnega denarja v svoti \$500,000, kateri denar je izginil iz davčne blagajne. Dočim se v obtožnici imenuje kot glavni krivce Bernstein, ki je dolga leta načeloval davčnemu uradu, se pa v obtožnici imenuje Maschke, da je pomagal vedoma in bil tudi deležen tatvine javnega denarja. Pričakuje se, da se bo razprava proti obtoženim začela 6. septembra. Obravnava bo predsedoval ali sodnik Dempsey, ki je republikanec, ali pa sodnik Baer, ki je demokrat. Za obravnavo naravno vlada ogromno zanimanje v Clevelandu kot tudi po vsej državi Ohio.

Zrakoplovec Mollison se vrne v Evropo

New York, 22. avgusta. Kapitan James Mollison, edini živeči človek, ki je kdaj samostojno preletel Atlantski ocean, iz Evrope v New York, se namerava te dni z zrakoplovom vrniti v Evropo. Časnikarskim poročevalcem je povedal, da se je pravkar poročil, in da ga žene, da se vrne v Anglijo k svoji ženi. Polet iz Evrope v Ameriko je veliko bolj težaven kot polet iz Amerike v Evropo. Mollison se bo v New Yorku par dni okrepčal, nakar bo nastopil povratni polet. Pravi, da ga popolnoma nič ne skrbi in gotovo pride na cilj.

Nova podružnica SZZ

Vnedeljo, 21. avgusta, se je v Warren, Ohio, ustanovila nova podružnica Slov. ženske Zveze. Ustanovila jo je Helen Tomazič, od podružnice št. 47 v Garfield Heights. V odbor so bile izvoljene: Rosie Racher, predsednica; Mary Ponikvar, tajnica; Ana Mlakar, blagajničarka; Tezrežja Racher, za pisarnikarica. Nadzornice: Frances Banazich, Viki in Jennie Lunder. Seje se vrše vsak prvi četrtek v mesecu pri Rise Racher, 2205 Burton St. Novi podružnici želimo veliko uspeha in pričakujemo, da bodo prišle vse jugoslovanske žene in dekleta v Warrenu pod okrilje S.Z.Z.

Pozdravi iz domovine

S prijetnega žegnanja v Beriščem pri Ljubljani pošiljajo pozdrave: Ivan in Mici Vidmar, Jane in Johana Rojc, Frances Seliskar, Josip in Zofka Birk, Milka in Alle Filipič in Mary Hodnik.

Ranjeni na pikniku

Devet oseb je dobilo precejšnje poškodbe na pikniku nekega ogrskega društva v Puritas Springs, ko so se podirli sedeži, na katerih so sedeli, ko so gledali dekleta, ki so plesala narodne ples.

Peta obletnica

V spomin pete obletnice smrti Jos. Lazarja se bo brala sv. maša v petek, 26. avgusta ob 8. uri zjutraj v cerkvi sv. Kristine. Prijatelji in znanci so proseni, da se udeležijo.

Norman Thomas odgovarja Rooseveltu

Providence, Rhode Island, 22. avgusta. Norman Thomas, socialistični kandidat za predsednika Zedinjenih držav, je danes v posebnem govoru odgovarjal Franklin Rooseveltu, demokratskemu kandidatu za predsednika, glede njegovega govora, ki ga je imel pretečeno soboto v Columbusu, Ohio. Thomas je stavil Rooseveltu šest vprašanj in pri tem izjavil, da če svet ne dobi socialistične vlade, da "bo vse skupaj vrag vzel."

Norman Thomas je povedal v svojem govoru, da nastopa demokratični kandidat Roosevelt v svojih govorih kot radikalec za zapadne države, in za vzhodne države pa se drži kapitalističnega sistema.

Tri vprašanja, katera je stavil Thomas Roosevelt, se tičejo borzne špekulacije na Wall Street v New Yorku. Thomas je vprašal Roosevelta, kdaj je on, ali njegova stranka, uradno zahtevala od Hooverja, da se prekine borzna špekulacija v New Yorku. Roosevelt da je močlal, ko se je zapravljalo v špekulacijah na borzi v New Yorku milijone, da, stotine milijone ljudskega denarja.

Nadalje je Thomas namignil v svojem govoru, da je bil sam

Roosevelt nominiran od ljudi, ki so v ozkih stikih z newyorško borzo, in da je nominacija Roosevelta povzročila novo znižanje cen v borznem poslovanju.

"Kaj ste naredili vi, kot guverner države New York, po 21. januarju, 1929, da preneha divja špekulacija na Wall Street?" se je glasilo eno izmed vprašanj Thomasa. Nadalje je Thomas vprašal Roosevelta, zakaj ni preprečil propast velike Bank of America? Nadalje je Thomas povdarjal, da je Roosevelt "dopustil," da se je cena odjemalcev elektrike v mestu New York povišala v časih, ko je povišanje najbolj neprikladno, in ljudje se prejšnjih cen niso mogli zmagati.

Končno je Thomas povdarjal, da Roosevelt ni dovolj "specifičen," to je, da bi natančneje razložil vsako stvar, iz česar se sklepa, da mu zadeve podrobno niso znane. Predsedniške kampanje se ne more voditi z besedami in frazami, peč pa z dejanji. Ko je Roosevelt prečital napade Thomasa, je izjavil, da bo na vsako posamezno vprašanje podrobno odgovoril, rekoč, da vprašanje se lahko stavi, toda odgovor, ki ima trdno podlago, je težje dajati, toda Roosevelt bo točno odgovoril.

Pomembna konferenca

Ottawa, Kanada, 22. avgusta. Topovi so grmeli in zvonovali do neli po tem mestu, ko je bila zaključena konferenca Anglije z zastopniki svojih dominionov. Stotine važnih sklepov je sprejela ta konferenca, ki se tičejo boljše bodočnosti in razmer med Anglijo ter njenimi posestvi po svetu. Anglija je sklenila važne pogodbe z Avstralijo, Južno Afriko, Novo Zelandijo, Indijo, Kanado, Rodezijo in drugimi posestvi. Med drugimi važnimi zaključki konference so: colnina 6 centov od bušlja na vso pšenico, ki ni pridelana na angleškem ozemlju ali v njega posestvih. Colnina 4 cente na funt bakra.

Trije otroci zastrupljeni z živežem

Louisville, Kentucky, 22. avgusta. Trije otroci so danes umrli po zavžitju kosila, in štirje drugi so nevarno zboleli. Štirje otroci, ki se niso udeležili kosila, so zdravi. Nevarno sta zbolela tudi oče in mati otrok. Oče ne dela že več kot eno leto. Kot pripoveduje policija, so otroci zboleli, ko jim je mati dala koruzni kruh, katerega so dobili pri sosedu.

Dan za kegljače

V četrtek, 25. avgusta, ima svoj piknik zveza kegljačev v Clevelandu. Piknik se priredi v Euclid Beach parku. Mnogo zabave je pripravljene za vse. Ples je zastoj. Poleg tega pa se lahko poslužite mnogih prireditvev v parku zastoj, ako dobita tozadevne tikete, ki so pri lastniku kegljišča, Mr. Jos. Pozelniku, na 6125 St. Clair Ave. zastoj na razpolago.

Smrtna kosa

Umril je John Skrbina, star 55 let, rodom Hrvat, vdovec, stanujoč na 9520 Nelson Ave. Umril je v nedeljo v St. Alexis bolnici. Tu zapuša šest otrok, Johna, Mary, Joe, Tom, Ana in Rose. Pogreb se vrši v sredo zjutraj iz pogrebnega zavoda A. Grdina in Sinovi. Naj bo ranjkemu mirna ameriška zemlja!

Komisar Cook obtožen

Velika porota je včeraj obtožila sedanjega republikanskega okrajnega komisarja in bivšega okrajnega blagajnika Walthera Cooka pomeverbe in tatvine javnega denarja v svoti \$10,500. Ko je bil Cook okrajni blagajnik je neka kompanija plačala \$25,000 v davkih in \$2,500 v kazni, ker niso bili davki pravočasno plačani. Toda tega denarja ni bilo nikjer vpisanega, in se je \$25,000 pojavilo šele, ko je Collier prevzel urad okrajnega blagajnika, a \$2,500 je zginilo brez duha in sluha. Na podlagi tega je sedaj Cook obtožen. Komisar Cook se je izjavil, ko je slišal, da je obtožen, sledeče: "Jaz sem ravno toliko kriv, kot porotniki, ki so me obtožili. Naradili so mi strašno krivico!"

Na obisk v domovino

Pretekli teden je zopet lepo število naših ljudi odpotovalo v domovino na obisk. Potovali so potom znane slovenske ttrdke A. Kollander, katero sedaj začasno vodi Mr. A. Svet, in ki je znan po svoji postrežbi. Sledeči so odpotovali pretekli teden: Mrs. Rosie Stegovec, Mr. Louis Prelesnik, Mr. Jos. Omahen, Mrs. Ana Omahen, Miss Josephine Omahen, Miss Stefanija Skerl, Mrs. Katica Kostich, Mrs. Jennie Schwerko, Miss Vilma J. Schwerko, Mr. Jos. Marn, Mrs. Jennie Kaluža, Miss Rosie Kaluža in Kaluža Jr. Kaluža. Vsem skupaj želimo prav dobro zabavo, srečno pot in zdrav povratek. Pripomnimo naj še, da se Mr. August Kollander povrne danes popoldne iz domovine, kamor je junija meseca spremljal večjo število rojakov. Dobrodošel!

Proti varščini

Mestna zbornica se bo te dni pečala s predlogom, da se zniža število onih uradnikov mestne vlade, ki morajo biti pod varščino. Danes je pod bondom nekako 300 mestnih uradnikov, in pričakuje se, da jih bo v bodoče samo 84, kar bo precej znižalo zavarovalnino.

* 12 oseb je utonilo v bližini Berlina včeraj, ko so se kopali.

Delo za brezposelne

Berlin, 22. avgusta. Vlada je predložila parlamentu načrt, glasom katerega bi se potrošilo 300,000,000 mark, (nekako \$70,000,000), da dobi delo 150,000 mož skozi eno leto. Nad 5,000,000 delavcev v Nemčiji je brez dela. 100,000,000 mark bi vlada plačala za gradnjo novih cest, 50,000,000 za nove železniške proge, 100,000,000 za nove parnike in ostalo za gradnjo novih hiš. Nove ladje bi bile zgrajene za ribiše, da se omogoči nemškimi ribičem lov na slanike, tako da bi postala Nemčija neodvisna glede importa te vrste rib. Ako parlament ne odobri teh del, tedaj bo vlada izvedla načrt sama za sebe, in izdala tozadevne odredbe brez parlamenta.

Demokrati zadovoljni

Govor, ki ga je imel demokratski predsedniški kandidat Roosevelt preteklo soboto v Columbusu, je precej zadovoljil lokalne demokrate. Videti je, da so nasprotstva med demokrati izginila in da prevladuje edinstvo. Zlasti so demokrati zadovoljni, ker je bil navzoč v Columbusu tudi Newton D. Baker, ki je prvotno naznanil, da mu ne bo močče iti na otvoritveni govor Roosevelta.

Cavano je demokrat

Poznani George Cavano, ki je bil predlanski imenovan od republikancev za councilmana na izpraznjeno mesto v III. distriktu, se je sedaj republikancem odpovedal in ustanovil demokratski Rooseveltov klub. Cavano je prijatelj s kongresmanom Martin L. Sweeney.

Važna seja

V sredo, 24. avgusta, se vrši važna seja Ohio Unemployment Insurance Association. To bo seja slovenske sekcije za brezposelno zavarovanje in starostno pokojnino. Seja se začne ob 7:30 zvečer v S. N. Domu na St. Clair Ave., soba št. 2, novo poslopje. Tem potom so vabljene vsj zastopniki društev, da se udeležijo in slišijo poročila zastopnikov. Prošeni so tudi odborniki društev, ki se še niso priključili, da pridejo in se prepričajo o delovanju, da potem lahko poročajo na svojih sejah. Pridite torej v sredo večer.—J. F. Terbižan, tajnik.

Banditi so zopet odpeljali bančnega uradnika

Bensenville, Ill., 22. avgusta. Družina William Ernestinga, predsednika First National banke v tem mestu, je v strahu radi svojega očeta, o katerem se sumi, da so ga odpeljali neznani banditi, ki bodo zahtevali visoko odškodnino.

Smrt v vodi

Dva mlada Clevelandčana, Lawrence Morgan in Arthur Borowsky, ki sta šla ribarit v Sandusky zadnjo soboto, sta utonila. Vozila sta se s čolnom po jezeru, ko se je čoln prevrnil in sta okoli polnoči oba utonila, ko ni nihče slišal njiju klice na pomoč.

Igralcem "Domna"

Prihodnja vaja se vrši nocoj, v torek, ob 8. uri zvečer na odru S. N. Doma. Prosi se vse igralce točnosti.

"AMERIŠKA DOMOVINA"

(AMERICAN HOME)

SLOVENIAN DAILY NEWSPAPER
Published daily except Sundays and Holidays

NAROČNINA:

Za Ameriko in Kanado na leto \$6.50 Za Cleveland, po pošti, celo leto \$7.00
Za Ameriko in Kanado, pol leta \$3.50 Za Cleveland, po pošti, pol leta \$3.50
Za Cleveland po razpisu: celo leto \$5.50; pol leta \$3.00; četrt leta \$1.75
Za Evropo celo leto \$7.00, pol leta \$3.50.
Posamezna številka 5 cente.

Vsa pisma, dopise in denarne pošiljave naslovite: Ameriška Domovina,
6117 St. Clair Ave., Cleveland, O. Tel. Henderson 0628

JAMES DEBEVEC and LOUIS J. FIRO, Editors and Publishers

Entered as second class matter January 5th, 1909, at the Post Office
at Cleveland, Ohio, under the Act of March 3rd, 1879.

83

No. 198, Tue., Aug., 23d, 1932

Roosevelt in Rusija

Glasmor poročil, ki prihajajo iz Albany, kjer je glavni stan newyorškega gubernija in demokratskega predsedniškega kandidata Roosevelta, svetujejo mnogi najožji prijatelji Roosevelta, da v slučaju izvolitve predsednikom Zedinjenih držav Roosevelt stopi v ožje stike z Rusijo, kar bi bilo v korist ne samo Ameriki, pač pa tudi Rusiji.

Odkar je republikanska stranka na krmilu narodne vlade v Washingtonu, in tega je preteklo že dvajset let, je republikanska stranka dosledno se ogibala Rusije, katere nikakor neče priznati, in to je vzrok, da je trgovina med Ameriko in Rusijo skoro popolnoma prenehala, in Rusi, ki sicer mnogo blaga naročujejo v tujemstvu, imajo pač na svoji zemlji mnogo privatnih Amerikancev, ki dvigujejo Rusijo iz močvirja in pozabljenosti in gradijo novo Rusijo, toda trgovina med Ameriko in Rusijo je skoro popolnoma potihnila.

Vzrok, da republikanski režim v Washingtonu neče priznati Rusije je, ker se Rusija brani plačati one dolgove, katere je naredila še caristična vlada pred svetovno vojno ali tekmo vojne, dokler je bila na krmilu vlade, dočim je Rusija pripravljena plačati vse zadolžnice in dolgove, katere je naredila, odkar se nahaja sedanja vlada na krmilu. Režim v Washingtonu pa zahteva, da Rusija plača vse, ali pa ne bo priznana. In pri tem je obstalo kljub mnogoterim poskusom od strani Rusije približati se Ameriki. Republikanski režim v Washingtonu je tozadevno ostal trdovraten.

Sedaj pa se pričakuje, da bo demokratski režim, v slučaju zmage Roosevelta, o čemur se že z gotovostjo trdi, nemudoma uvedel korake, da se približa Rusiji, kar slednja tudi pričakuje, da se začnejo redne trgovske razmere med Ameriko in Rusijo, in končno da pride do pripoznanja sovjetske unije.

Gotovo je, da tako pripoznanje more Ameriki prineseti le korist. Amerika, oziroma gotovi ameriški krogi se sicer bojijo, da če bo Rusija pripoznana in bo svobodno imela svoje diplomatske in trgovske zastopnike v Zedinjenih državah, da bodo slednji tvorili silno kampanjo za komunizem v Ameriki, kar je pa neverjetno, ker Amerikanec sploh do vzeten ni zakaj enakega, in če pride do v resnici kaj resnega, je Amerika še vedno zmogljiva kaj enakega v kali zadušiti.

Znano je, da governor Roosevelt zadnje čase s posebnim zanimanjem študira rusko vprašanje in rusko eksperimentiranje v državi. Te dni se je Roosevelt dalj časa razgovarjal s posebnim dopisnikom "Times" v Moskvi, Walter Durantom, ki je eden prvih Amerikancev, katerim je položaj v Rusiji popolnoma poznan. Roosevelt je stavil stotine vprašanj, na katera je Duranty točno odgovarjal. Ni torej izključeno, da se bo zunanja politika v slučaju izvolitve Roosevelta popolnoma spremenila, in ta sprememba nikakor ne bo v škodo pač pa v korist Zedinjenih držav.

Pa ne samo v trgovskem oziru bi prinesla tesnejša zveza z Rusijo Ameriki koristi, pač pa tudi v diplomatičnem. Amerika v sporazumu z Rusijo more diktirati, ali pa vsaj uspešno vplivati na vse važne svetovne dogodke, kajti sili teh dveh držav se ne bi mogel nihče drugi upirati. Tako zveza tudi prav lahko prepreči nameravano vojno med Rusijo in Japonsko.

Naravno je seveda, da popolnega priznanja Rusije ne bo, tudi v slučaju izvolitve Roosevelta ne, vsaj prvo leto po volitvah. Stvar je preveč zastarana in zapletena, da bi se mogla v kratkem času rešiti. Gotovo je pa, da če bo Hoover ponovno izvoljen, da ne bo nobene spremembe, pač pa se bo nadaljevala stara politika zavlačevanja in neodločnosti, dočim zna Roosevelt v kratkem času upeljati mnogo in dalekosežnih sprememb. In slabše kot je danes nikakor ne more biti.

DOPISI

JUGOSLOVANSKI DAN V WARREN, O.

Warren, O.—Ze dlje časa ni bilo čuti glasu, ali čitati kakšnega dopisa iz naše naselbine. Sem in tja se sliši, kako pa kaj v Warren, O.? Res je, da kakor povsod, se tudi tukaj vrše novice in dnevi dogodiljaji, za kar bi pa bilo treba prvič boljše opazovalca v naselbini in drugič pa dopisovalca za v list, da bi se vse prineslo v javnosti.

Vedno sem pričakoval preobrata na delavskem polju (kakor ga tudi drugod čakajo), da bi se obrnilo na boljše, da bi potem z veseljem sporočal rojakom po širni Ameriki, da delamo s polno paro, ali da tovarne zaposlujejo nove delavce, da manjka ljudi za delo ali kaj sličnega. Ali do sedaj se ona želja nikakor ni hotela uresničiti. In je skoro go-

bil moč za izboljšanje svojega stališča. Še vedno imajo svojo stranko, ki jih je skozi dvajset let držala na površju. Še vedno imajo Mr. Hooverja na svoji strani, ki je eden izmed njih, kateri ne pozna delavca in ki se jim je ponudil, da hoče še nadaljna štiri leta biti med njimi, ako bo izvoljen. Gotovo so izgubili zaupanje delavcev tako daleč, da ga niti z izboljšanjem delavskih razmer ne pridobe nazaj ali pravijo, da volijo za moža, ki jim je vladal prošla štiri leta in jih pripeljal skoro tako daleč, da mislijo, da jim je bila revščina in beda prirojena.

Mr. Hoover je v svojem govoru potem, ko je bil nominiran ponovno za predsednika izjavil, da hoče z vso svojo dušo in telesom delati za blagor celi Ameriki nadaljna štiri leta. Kako je on s tem mislil, seveda ni raztolmačil, pač pa je umevno iz pregovora, ki pravi: Lovi svinjo pri glavi, kajti izpusti jo v lovit za rep ni varno. V svojih štirih letih je napravil nešteto sirot, ki mrjo lakote in pogladi s svojim vladanjem nebroj družin izpod njihove, nekdanje lastujoče strehe na prosto. Kaj vse bi on napravil nadaljna štiri leta, ako bo izvoljen? Gotovo ga ni delavca, da bi bil preslepljen tako daleč, četudi je republikanec, da bi volil zanj.

Kaj pa demokratska stranka? Velikokrat se čuje, da ni razlike med strankama, kot na primer hlače z dvema žepoma: vzemi iz enega žepa in vtakni v drugega, še vedno ostane v istih hlačah. Koliko bi bilo boljše, se ne ve, a gotovo pač slabše ne more biti kot je sedaj, če pride demokratska stranka na krmilo. Po mojem mnenju bi dalo povod, ako se izpremeni administracija, da se bo polagoma izpremenilo tudi druge uredbe. Mogoče pa je, da bi imela demokratska stranka boljši značaj in bolj odločilno vodstvo kot je sedaj.

Dolžnost vsakega zavednega delavca, ki ima pravico da voli je, da ne misli samo na obljube in prihodnost, ampak naj pogleda tudi v preteklost, predno od da svoj glas. Ni več daleč čas, ko bomo znali, kdo nam bo delil drobtine z bogato obložene mize nadaljna štiri leta.

Da se pa ne bodo dragi čitatelji dolgočasili z mojim dopisom, hočem pa malo napisati tudi iz naselbine.

Ravno danes, ko to pišem, so ženske v Warren, O. ustanovile novo društvo Slovenske ženske Zveze, kar kaže, da se tudi tukaj, kot povsod po drugih naselbinah, zanimajo za naprednost. Ustanoviteljica tega društva je dobro poznana Mrs. Helsen Tomazič iz Cleveland, O. Vsa čast ji za njeno požrtvovalnost! Mlademu društvu pa želim mnogo uspeha. Tukaj v naši naselbini si je vsak narod izbral dan v letu, da ga proslavi za svoje in tako pokaže, da hoče ostati še znaneprijatelj in da se ne da zatreti. Tako smo tudi mi Slovenci skupno z brati Hrvati in Srbi se odločili, da bomo proslavili kot Jugoslovanski dan na soboto 27. avgusta in sicer bomo v ta namen priredili piknik, ki se bo pričel ob dveh popoldne in bo trajal pozno v noč. Pripravljen bo plesni oder in naša slovenska harmonika in banjo bosta razveseljevali vse navzoče. Seveda, kjer so Hrvati, tam so tudi pečeni janci. Zato jih bo par odbranih za ta dan, da se jih dene iz kože, potem pa na drog k ognju, da se bo napravil onim, ki jim je všeč jančje meso užiten prigrizek. Poleg tega pa bo dovolj tudi drugega okrepčila za vse lačne in žejne.

Piknik se bo obdrževal skupno za vse Jugoslovane in prebivatelje namenjen tujakšnjemu Jugoslovanskemu domu. Rokaji iz naselbine in okolice, od blizu in daleč, ste prijazno vabljeni, da nas posetite na ta dan, da ga bomo v večji družbi obhajali in se bolje spoznali. Vsem, ki se boste udeležili, že naprej hvala. Torej ne pozabite na 27. avgusta popoldne in zvečer. Piknik se bo ob-

SPOŠTUJMO SAMI SEBE

Skoro neverjetno toda obžalovanja vredno je zabeležiti dejstvo, katero pripovedujejo naši trgovci, ko jih človek obiskuje in se z njimi razgovarja. Kljub temu, da so naši trgovci resnično ljubni, bi težko verjel samo enemu, da jih nisem slišal več govoriti o slučaju, katerega želim kot svarilo našim rojakom predložiti. Znano je, da so naši trgovci, groceristi in mesarji z 1. avgustom vsled težkega in nadaljnega nevezdnega finančnega položaja poslovanje svojih trgovin preuredili na takojšnje plačilo ali največ štirinajstdni kredit. Da so bili do tega prisiljeni ni njih krivda, ampak krivda veletrgovin, katere zahtevajo takojšnje plačilo ob prejemu blaga. Upravičeno so se postavili na to bazo trgovanja ob 11 uri trgovskega življenja in ob času, ko so vse svoje premoženje in imetje postavili na kocko za biti ali ne biti. Med našimi groceristi in mesarji leže dovoljeni krediti, ki gredo nad polmilijonsko vsoto. Ta denar je mrtev na papirju, o katerem nihče ne ve, koliko ga bo zopet prišlo v roke trgovcu za katerega je blago kreditiral, ne da bi s tem kaj zaslužil, ampak da bo rojakom iz mizerije pomagali. Prepričan sem, da se bodo trgovci zadovoljili, če bodo mogli od vseh svojih dolgov samo 25 procentov inkasirati. Ostalo bo izgubljeno in zapisano pretekli depresiji v pozabljenje.

Da pridem k predmetu, naj navedem pritožbe naših trgovcev. Pripovedovali so mi, da od časa, odkar so preuredili način poslovanja opažajo, da stari odjemalci, katerim so po več časa, nekaterim nad leto, vse jestvine kreditirali in so njih računi narastli v več stotakov, hrbet obrnili in pričeli posesti za gotov denar verižne trgovine, ne mence se na dolg, katerega so napravili pri svojem rojaku ob najhujšem času mizerije. Za tujca, za juda, je gotovina takoj na razpolago, toda za svojega rokaja, kateri jim je dolge mesece in največkrat celo leto blago kreditiral brez vsakega novčica, pa ni bilo okroglega pri hiši. Seveda pri tujcu to mora biti, ker drugače nikogar ne poznajo. Le eveh v roki je tujčeva molitev, kateri želi z vami deliti z naslado v ustih. Kdor hoče videti dolg obraz in zaničljiv posmeh izza kandra proti vratom, ta naj gre v verižno trgovino in vpraša po kreditu. Videl bo pravo karikaturu, katero bi jo profesionalen gledališki igralec z slastjo osvojil za vlogo komedije na odru.

Zalostno je gledati trgovcu, kako njegov stari kreditni odjemalec nese mimo njegove trgovine natlačeno košaro jestvin, katere so se kupile radi pozabljenih hvaležnosti v verižni trgovini za gotov denar in pri njem pa je na papirju zabeležena številka, katere sega v stotake dolarjev popolnoma pozabljena. In kaj je pregrešil ta ubogi trgovec, da mu je rojak v hvaležnosti hrbet obrnil? Nič drugega kot to, da mu je povedal na prijazen način, da se želi vnaprej če je mogoče v gotovini plačevati, ker isto tudi od njega dobavitelji zahtevajo. Povedal mu je tudi to, da ne tirja zaostalega dolga za takojšnje plačilo, ampak naj isto ostane, kadar se bodo povrnila boljši časi, brez obresti v knjigi zapisani. Povedal mu je tudi to, da bo svoj dolg lahko odplačeval po zmognosti plačila od časa do časa brez določene dobe. Ker mu je rekel, da želi imeti gotovino, brez katere je današnje dneve trgovina absolutno nemogoča in to za isto blago, katero mu bo od sedaj naprej prodal, je bila tem velika zamira in jeza. Odjemalec je sklenil maščevanje s tem, da si je vnapredno izbral verižno trgovino, katere naj požre njegov de-

drževal na Wick St., blizu 37½ stop. V slučaju, da bi deževalo (kar pa gotovo ne bo), se bo vršila zabava v Jugoslovanskem domu. Na svidenje!

Frank Ponikvar.

nar, zgolj radi sovraštva, da ga ne bi dobile slovenske roke v izkupiček. Zalostno je to dejstvo zabeležiti iz moralnega in narodno zavednega stališča. Težko je slišati opazke poslovodij raznih verižnih trgovin, ki ugotavljajo za 25 procentov več trgovine od časa, ko so naši trgovci spremenili način poslovanja. Vprašanje je, od kje pa sedaj kar na enkrat denar in poprej pa dolga mesečna kreditacija in skoraj ganljivo jamranje in tarnanje od strani odjemalcev. Moje mišljenje je, da to ni lepo za nikogar, kdor to stori in v mojih očeh je to poniževalno početje, da se na sličen način plačuje našim trgovcem za usluge, katere so storili v največji sili in potrebi. Vsak naj se postavi na stališče trgovca, kaj bi sam počel če bi zašel tako daleč, da se odloči za skrajno sredstvo, katero mu je še na razpolago, da se obdrži v trgovini. Samo dobrega premisleka je treba in rezultat bo pri znanju pravičnega postopanja naših trgovcev. Neki rojak trgovca mi je zatrdil sledeče. "Če bo šlo tako naprej še šest mesecev kakor gre sedaj, ti zagotovo, da nam bodo zaprl najmanj polovico trgovin in med njimi tudi moja in to zgolj radi kreditov, katere smo našim rojakom dajali." To so besede resnega in premišljenega trgovca, kateri uživa velik ugled in spoštovanje v naselbini. Zalostna je ta izjava trgovca, kateri se že skoro polovico svojega življenja trudi in muči v tej stroki. In kdo ga bo trgovsko ubil, kot rojakoljubnost in krediti? Če bi sledil verižnim trgovinam, bi bil danes možak, kateri bi premočel nekaj stotih stotakov, ne pa ubogo zadolženo hišo poleg obilne družine. Njegovo sočutje je delilo z nami gorje in dobrote narodnega, gospodarskega in socialnega pokreta, toda največja žrtve je postal sam, ker se je za nas v skrajni potrebi finančno in moralno izpostavil. Za hvaležnost ima danes naš hrbet, katerega si lahko nagleda, odkar se nas je nagledal od spredaj ob naših prodajnih in klicu po pomoč. Bodimo trezni v zdravem razsojanju in pokažimo, da nismo ljudje, katere noč prekroji v nehvaležnega sovražnika.

Če se uniči naša prosta trgovina, naj bo vsak prepričan, da bo pela po naših hrbtih veleveržniška šiba, katere glas bo odmeval od rodu do rodu, ter pretresal naše kosti in meso do moga. Bodimo čuječi in na straži naših osebnih in skupnih interesov in ne pustimo, da se tuji zaglodavci zagrizajo v naše meso.

Joško Penko,

Zastopnik Ameriške Domovine

Ponesrečil v Evropi, se zavedel v Afriki

Poseben dogodiljaj se je pripetil nekemu stavbeniku iz mesta Perpignan v južni Franciji. K sreči se je stvar završila še srečno zanj. Vozil je namreč težak truck, ki je bil naložen z dinamitom proti mestu Marselju. Mimoidočim se je kmalu zatem nudil strahovit prizor na cesti. Na sredi ceste je ležal na drobne kosce razbit truck, nekateri deli vozila so bili pa vrženi daleč na polje. Po licenčni številki se spoznali, da je truck last stavbenika Cavalles. O njem ni bilo pa nobenega sledu; najbrže je postal žrtev strašne razstrelbe in gotovo leži njegovo zgorelo truplo pod razvalinami truka. Toda to mnenje ni bilo pravo, ker pod razvalinami niso našli nobenih človeških kosti. Kje je torej stavbenik, če si je sploh rešil življenje? Policija je vneto preiskovala in povpraševala za njim, ker se je morda pripetil nazadnje tudi kak zločin pri tem.

Skozi osem dni je bila vsa okolica v nepopisnem razburjenju in povsod so iskali izginelega stavbenika. Deveti dan pa je stopil omenjeni stavbenik, zdrav

in čil s parnika, ki je priplul iz Afrike v Marselj in se je podal takoj na policijo. Tukaj je povedal naslednji dogodiljaj:

Peljal je truck z nevarno vsebino počasi po cesti proti Marselju. Bil je že blizu mesta, ko naenkrat opazi, da je švignil plamen iz motorja pri truku. V trenutku je z vso silo pritisnil na zavore, skočil s truka in na vso moč bežal čez polje od nevarnega kraja. Ko je bil kakih 50 metrov oddaljen od truka, je zasilil strašanski pok. Užgal se je dinamit in je raznesel truck na drobne kosce. Posamezni kosi so frčali mimo njegove glave. Vsled prestanega strahu je dobil tak živčni napad, da ga je zapustil spomin. Kakor brez uma je letal okrog in se ne ve čisto nič spominjati, kje je hodil. Ko je prišel k sebi, se je znašel na parniku, ki je pravkar plul v pristanišče Algir v Afriki. Sopotniki so mu povedali, da so ga dobili nezvestnega na pomolu in ker so mislili, da je na meraval odpotovati s tem parnikom, so ga prenesli na krov. Ni mu preostajalo drugega, kot da je v Algiru čakal na prvi parnik, ki je odplul nazaj proti Marselju.

Vsekakor pa smatra omenjeni stavbenik to neprostovoljno potovanje v Afriko in nazaj za veliko bolj prijetno, kot pa če bi ga bil odnesel dinamit naravnost med angeljce.

* Amerika je podpisala ugodno trgovsko pogodbo z Bolgarijo.

Dnevna vprašanja

1. Kdo je bil Samuel Clemens in kako je bilo njegovo pisateljsko ime?
2. Kaj je "Izjava neodvisnosti"?
3. Katerega leta je bila narajena?
4. Kdo je naredil "Izjavo neodvisnosti"?
5. Koliko je podpisov na tej "Izjavi"?
6. Kdaj se je pričela civilna vojna v Zedinjenih državah?
7. Kdo je bil poveljnik severnih, kdo južnih držav?
8. Kdo je zmagal.
9. Zakaj so se borili Amerikanci v civilni vojni?
10. Koliko predsednikov smo imeli leta 1861 v Zedinjenih državah?

Odgovori na vprašanja

1. Samuel Clemens je bil največji ameriški pisatelj-humorist, ki je pisal pod imenom Mark Twain. Najbolj znamenita njegova dela so: The Prince and the Pauper, Innocents Abroad, Huckleberry Finn, Tom Sawyer, in drugi.
2. "Izjava neodvisnosti" je dokument ameriške neodvisnosti in svobode, s katerim so se Amerikanci odpovedali angleškemu kralju in proglasili svojo deželo neodvisnim.
3. Izjava neodvisnosti je bila narajena v letu 1776, dne 4. julija.
4. Zastopniki prvotnih trinastih držav, katere je izvolil narod.
5. 56.
6. V letu 1861, ko je Abraham Lincoln, tedanji predsednik, naznanil južnim državam vojno, ker so se odcepile od severnih držav in ker so južne države hotele obdržati črne sužnje.
7. Poveljnik severnih čet je bil general Ulysses Grant, poveljnik južnih čet pa general Lee.
8. Zmagale so severne države.
9. Da ohranijo enotnost republike in da odstranijo suženjstvo.
10. Dva, in sicer je bil predsednik severnih držav Abraham Lincoln, predsednik južnih držav pa Jefferson Davis.

Če verjamete al' pa ne.

Tonček kleči in lepo, glasno, počasi moli očenaš. Kar se sredi očenaša ustavi in reče: "Bogek, počakaj malo, zdi se mi, da bom kihnil."

Žendar je imel nalog, da poišče nekega kmeta. Ko pride v hišo, najde doma samo štiriletnega fantiča, ki mu pove, da so šli vsi na polje. "Oče pa so šli z oslom na pašo," pristavi fantek, "saj ju boste takoj našli. Tisti, ki ima klobuk, so oče."

Drugi razred dobi za domačo nalogo, da opiše mačko. Nek učenček napiše nalogo takole: "Mačka je v kuhinji ali na strehi — kakor nanese. Ima štiri mlade ali šest — kakor nanese. Lovi miši in lovi podgane — kakor nanese. Mačka je mačka ali pa maček — kakor nanese."

Nek učenček napravi nalogo o konju sledeče. "Konj je koristna žival. Ima štiri noge, po eno na vsakem ogalu in rep na drugem koncu. Na prvem koncu ima konj glavo, ne tako kakor slon, ki ima rep spredaj in zadaj. Konj je edina žival, ki nosi čevlje in je spodaj iz železa. Toda čevljev ne sezuje, ko gre spat. Če bi bil jaz konj, bi bil rajši krava, ker ji ni treba delati."

Kmet je zbolel in pošlje ženo k zdravniku v trg, da dobi kako zdravilo. Zdravnik izpraša ženo, kaj je možu in ugotovi, da ima preveč hudo kri, zato ji naroči naj da možu pijavke. Zdravnik ni kmetici bolj podrobenje rezložil, kam naj postavi možu pijavke, ker je mislil, da je to že znano vsakemu človeku. Kmetici naroči, da se čez en teden zopet oglasi, da bo povedala kako je možu.

Drugo soboto zopet pride kmetica k zdravniku in ta jo vpraša: "Kako je vašemu možu? So mu pomagale pijavke, kaj ne?" "Oh, gospod dohtar, hudo je bilo! Prvo je le s težavo pogoltnil, drugih pet sem mu pa morala ocvreti."

Vdovec je snubil vdovo v tehle kratkih besedah:

"Lejte, draga gospa. Vi žalujete ves čas za svojim možem, jaz pa za ženo. Ali bi ne bilo bolj pripravno, če bi skupaj žalovala?"

Mož gre k cvetličarju, da naroči venec za svojo umrlo ženo. Cvetličar ga vpraša: Kakšen napis na naj denem na trakove: ali 'V miru počivaj' ali pa 'Na svidenje'?

Ves prestrašen zavpije vdovec: "Lepo vas prosim, samo 'Na svidenje' nikar!"

Gospodinja pride v grocerijo in vpraša počem so jajca.

"Po petnajst centov ducat," odgovori trgovec; "ubita so pa po deset centov."

"No pa mi jih ubijte tri duca-te?" naroči štedljiva žena.

Jako previdna je bila Jera Lisjakova. Kadar je šla kam od doma, je vžigalice vedno namočila v vodo, da ne bi otroci kaj zažgali.

Rojaka, katerega žena je šla pred tedni na obisk v staro domovino, vprašam, če mu žena kaj piše.

"Ja, ravno včeraj sem dobil od nje razglednico, na kateri mi piše, da je bila na Triglavu. Le pomisli, ko je bila še mlada in smo hišo zidali, mi je naročala, naj sezidam tako hišo, da bo vse bolj pri tleh, ker ne more hoditi po stopnicah in sedaj na stara leta, ti jo pa udari celo na Triglav. Saj pravim, pa naj človek pogrunta ženske!"

NOČNI STRAHOVI

Gospa Bartlet je s tresočo roko položila na mizo časopis, katerega je pravkar brala.

Sapa je poropotala z okni, da je preplašena skočila kvišku. Vsa se je tresla strahu. Saj je bila že vsa preplašena, ko se je stennilo, sedaj gre pa že ura na enajst. In čimbolj se pomiče kazalec na uri naprej, toliko bolj jo je strah.

V časopisu je brala tako stranske novice. Prejšnji večer je bila neka ženska v oddaljenem predmestju napadena v hiši po nekem vlomilcu. Težko ranjeno so jo našli zjutraj in njeno stanje je skrajno kritično.

Tudi gospa Bartlet se nahaja sama v hiši. Nobene hiše ni v bližini, ker so šele pred kratkim začeli pozidavati to predmestje. Telefon bodo dobili šele drugi teden.

Ako bi sedajle kdo vlomil v hišo, bi mu bila predana na milost in nemilost.

Šele tri mesece je bila poročena. Ko sta se z možem vselila v to hišico, je bila vsa srečna. Ravno ta tiha samota, ki ji gre sedaj na živce, se ji je dopadla.

Ako bi bil mož doma, bi bila stvar drugačna. Kadar je bil John doma, se ni čutila nikdar zapuščena in v strahu; toda zadnje čase je večkrat ostal v mestu pozno zvečer. Danes je večerjal z nekim prijateljem v klubu, in ne bo ga še tako hitro domov.

Še nikdar ni bila tako v strahu kot ravno ta večer. Njene misli so se vračale vendar na časopisne novice. Čez dan je imela postrežnico, ki je pa na večer odšla domov. Nobenega človeka v bližini, da bi ga lahko poklicala na pomoč.

Možu ni nikdar omenila, da se boji biti sama doma ob večerih. Ako mu pritoži, da se boji in ga prosi naj ostane doma, bo mislil, da mu ne privoščijo urice oddiha s svojimi prijatelji. Saj ji ne bo verjel, da jo je strah.

Toda naenkrat se ji posveti v glavi. Skoči pokonci in steče gor po stopnicah v spalnico. Okrog usten se ji prikaže poreden nasmešek.

John Bartlet se je v klubu večkrat spomnil na svojo ženo, toda na misel mu ne pride, da bi ji bilo dolgčas, ako je sama za par ur zvečer. Toda ni hotel ostati predolgo zunaj in ob enajstih se poslovil od prijateljev. Prijatelji ga zadržujejo, češ, da še ni tako pozno, toda John se poslovi in hiti domov. Skoči na ulično železnico in v 40 minutah je bil že v predmestju. Še kakih 15 minut je rabil peš do svojega doma.

Noč je bila mirna in jasna; mesec je svetil. V veseljem razpoloženju dospel John do svoje hiše. Da bi hitreje prišel do hiše, ne gre po pločniku, ampak kar povprek po trati.

Komaj more verjeti svojim očem: vsa hiša je bila razsvetljena. Navadno je gorela samo mala žarnica v sprejemni sobi in ena v spalnici, ki jih je pustila ženska goreti, da bo lahko našel možiček po stopnicah. Danes pa se svetijo luči pri vseh oknih.

Bartlet obstoji. Kaj naj te pomeni?

Naenkrat zbudi njegovo pozornost šum v grmadih blizu hiše. Ozre se pozorneje proti tistem kraju in razločno vidi, kako se temna postava izlušči iz teme.

Še trenotek in razločno vidi, kako hiti možka postava čez trato in naravnost proti hišnim vratom. Tu vsekakor nekaj ni prav.

"Hej!" zakliče za bežečo postavo. "Počakaj!"

Toda mož se ne zmeni za njegov klic, ampak hiti dalje.

"Stoj! sem rekel!" zavpije Bartlet.

Skoči za bežečim, toda bil je prepozen. Bartlet je bil še precej oddaljen od hiše, ko je skočil neznanec gori po stopnicah

k vratom. Vrata, ki so bila vedno zaklenjena, se odpro, postava smukne v hišo in vrata se s treskom zapro.

Bartlet sliši, kako se je obrnil ključ v vratih. Začne razbijati z vso silo po vratih, takrat pa zasliši v hiši pretresljiv krik — glas njegove žene.

Par trenotkov stoji Bartlet na mestu kot prikovan. Potem se pa spremeni njegova jeza v ljubosumnost. Ponovno začne razbijati po vratih in vpilje: "Odpri!"

Nobenega odgovora. S tresočo roko izvleče iz žepa ključ in poskusi odpreti vrata. Zastonj, v vratih znotraj je tičal ključ.

Z brezupnim krikom skoči s stopnic in hiti okrog hiše. S pestjo ubije kuhinjsko okno, potegne polovico okna navzgor in je bil z enim skokom v kuhinji. Skozi kuhinjo drvi v sprejemnico.

Na tleh uzre ležati možko postavo. Nehote stopi korak nazaj. Saj to je mož, ki ga je zasledoval zunaj. V obraz mu ne more videti, ker leži na tleh z obrazom obrnjenim navzdol.

Bartlet stopi kot prikovan. Kje je njegova žena? Ali se mu je skrila? Vse je tiho v hiši.

Najprej je treba prijeti vsiljivca, ki se je morda samo potajil. Previdno se bliža postavu, ki se ne gane na tleh. Kmalu ga postane sram svoje bojazljivosti. Saj je videti možki še čisto mlad. Zunaj, pri mesečni svetlobi, se mu je zdel večji in močnejši. Bartlet poklekne k postavi in jo okrene. Pri tem pada na tleh ležečemu klobuk z glave in izpod klobuka se vsuje šop zlatih las.

Bartlet široko odpre oči. "Helena!" zavpije. "Mož Bog, saj to je Helena!"

Pozabi na vse in hiti v kuhinjo po vodo. Zmoči ji senca in ji drgne roke z mrzlo vodo. Vmes pa jo kliče z najslajšimi imeni. Končno odpre oči.

"Helena!" zakliče ves srečen. "Ah, strašni človek!" jeclja žena. "Ali si ga ubil?"

"Se ne," odgovori Bartlet grozeče.

"Toda na vrata je razbijal. Zasledoval me je! Ušla sem mu skozi vrata in sem za vrati ležala, ko je kričal: 'Odpri!' Oh, bilo je strašno, strašno!"

"Toda saj to sem bil jaz," ji prizna mož.

"Ti?"

"Videl sem Te na vrtu in Te zasledoval, ker sem mislil, da si kak vlomilec ali kaj podobnega."

"Bog nebeški!" zakliče gospa Bartlet. "In jaz sem mislila, da si Ti..."

Potem je povedala ženica svojemu možu, kako jo je bilo večer strah in mož ji je še tisto uro prisegel, da je ne bo nikdar več pustil zvečer same doma.

Grozodejstva kanadskih Indijancev

V najsevernejšem delu Kanade, to je na ogromnem ozemlju med Hudsonskim zalivom in Alasko živijo indijanska plemena, ki imajo grozne šege in navade. Ko je zvedela kanadska vlada o mnogih grozodejstvih domačinov, ki jih počenjajo med seboj, je odposlala v oddaljene kraje več policijskih oddelkov na kornjih z nalogo, naj poizvedo in se prepričajo, koliko so pripovedovanja resnica, da more potem po točnih uradnih poročilih ukreniti vse potrebno glede odprave grozovitosti. Kapitan Wilkinson, poveljnik takega policijskega oddelka, je poslal o pohodu nekaj poročil, ki potrjujejo, kako okrutna so ta indijanska plemena in kako brez strahu in kazni dajajo duška svojim prirojenim divjim nagonom.

Wilkinson piše: Mojemu oddelku je bila odkazana pokrajina ob gorenjem toku reke Liarda. Najbrže so Indijanci, ki so imeli slabo vest, že zvedeli za naš prihod, zakaj vsa naselja,

do katerih smo prišli, so bila zapuščena. Dolge dni smo se zaman trudili, da bi ugledali človeka, dokler se nam ni naposled izpolnila želja na strahoteni način. Ker je bilo strupeno mrzlo, smo se zatekli v neko zapuščeno kolibo, kjer bi sicer v šotirih gotovo zmrzli. Naenkrat smo se prestrašeno zdrznili. Zaslišali smo nekakšno stokanje. Šli smo za glasom in za najbolje ohranjeno — najbrže poglavarjevo — kočjo, smo zagledali nekaj groznega. Na tleh v snegu je tičala človeška glava. Ko smo stopili bliže, smo ugotovili, kar smo domnevali: človek, živ človek je bil do brade zakopan v ledeno zemljo. Ker je bil v zadnjih urah zapadel sneg, je bilo videti, kakor bi ležala glava odrezana na beli odeji.

Skoro uro dolgo smo naporno kopali, da smo osvobodili nesrečnega iz groba in ga odnesli v kočjo, kjer smo ga počasi spravili k zavesti. A šele drugi dan je prišel toliko do moči, da nam je mogel povedati, kaj se je z njim zgodilo. Njegovemu plemenu je bil poprej neki sel sporečil naš prihod. Pleme je takoj sklenil pobegniti v gorovje: obenem pa je zahteval čarovnik, da morajo domačemu maliku žrtvovati človeka, ker bo to obvarovalo njihovo naselje pred požigom.

Najprej smo ga poslali k Indijancem z naročilom, da se morajo povrniti v svoja naselja, ker sicer ne pojdemo prej odtod. Ker ne bi mogli ljudje v hudi zimski daljše časa zdržati zunaj na prostem, so se začeli polagoma res tudi prikazovati iz svojih skrivališč in mi smo potem na primeren način opazovali njihove življenjske navade. Pod Billyjevim vodstvom smo se nenadno pojavljali zdaj tu zdaj tam, kjer so pač Indijanci izvrševali svoje verske obrede ali kjer in kadar so imeli svoja sodišča. Tako smo zasledili nekega dne prebivalstvo neke vasi v gozdovih. Čarovnik in poglavar prva, za njima dve mladi deklici, okrašeni s smrčeno, zadaj pa vsa vas. Tako razvrščeni so korakali med enčlenim petjem mimo goščave, v kateri smo bili skriti.

Billy nam je razložil, da imajo velik praznik in da je eno deklico nevesto velikega boga ribolova, drugo pa velikega boga lova. Eno nevesta v vodo, druga mrtva od puščice, je dostavil Billy. Ko smo pohiteli za sprevedom, da rešimo deklico, so se ljudje vsi prestrašeni razbežali, a prišli smo že prepozno. Pred nami je viselo, privezano na drevo, truplo ene deklice; v njenih prsih sta tičala najmanj dva tučata puščice. Nedaleč proč v ribniku pa je zevala v ledu velika luknja in pričala, da je tudi bog ribolova že sprejel svojo nevesto. Dognali smo še več drugega, kar je pričalo, da žrtvujejo ti Indijanci svojim malikom človeška življenja. Tako žrtvujejo na primer, če zapade mnogo snega, ki onemogoča lov, človeka vremenskemu bogu. Tistega, ki ga zadene strašna usoda, odvedejo na vrh gore, ga tam povežejo v klobčič in zakotalijo po strmini navzdol. Čimdalje večji snežni val ga naposled pokoplje in zaduši. Po velikosti snežne krogle ugibljuje potem o dobrih ali slabih znamenjih. Če je treba, ponovno tako reč čez zimo kar večkrat.

Strašno okrutni so ti Indijanci pri kaznovanju večkrat popolnoma nedolžnega človeka, ki ga smatrajo za zločinca, dasi postane po večini žrtev zato, ker ga ima čarovnik zbog ene ali druge čari na piki. Tako vtaknejo na primer zločinca do vratu v čeber, napolnjen z vodo in kako primešano ji jedko tvarino, ki polagoma nesrečnikovo kožo tako razje, da se pokaže povsod meso. Večkrat se tudi pripeti, da dajo jetnika tako dolgo samo

DR. FR. DETELA:

HUDI ČASI

Pri zajtrku ga je izpraševala žena, kje je bil snoči, kaj je z Gregoričem; odgovarjal je čemerno, da nje to nič ne briga, da on nič ne ve. Mudilo se mu je izvedeti, kaj se govori po mestu o nočnem dogodku. Govorilo se je res mnogo; a različne so bile novice. Tu so pravili, da so vlomili tatve v kresijo; ondi, da so hoteli rešiti zaprtega Gregoriča; drugo pa je bilo le to, da se je po sebnost izkazal Korenček in da je njegova zasluga, da se je zadržalo karžekoli. Korenček tudi ni postavil pod mernik svoje luči. A če mu je kdo oponesel, kak vris, da je bil skoro celo noč pri mostu, se je odrezal: "Jaz ne morem biti povsod; pa za dvajset frankov na mesec." Če je pa menil kak vročkrven meščan, da bi bilo boljše, če bi drugače kazal svojo službeno gorečnost, ne pa na škodo Gregoriču, se je spel pokonec in vzdignil roko in tri prste: "Služba je služba; tu ne poznam ne Petra, ne Pavla."

Tako se je zgodilo, da so se hudovali na Korenčkov malone vsi meščani; a do živga mu ni mogel nihče; taka bramba je izpolnjevanje dolžnosti. Nevoljen je bil nanj celo svetovalec Andrejko, dasi je nemirno drgnil svoj stol v gostilni med meščani, ki so govorili hudo, vse prehudu. Zato se je obrnil Andrejko rajši k drugimi mizi, kjer je sedelo par postarnih dijakov.

"Tragičen slučaj je to, gospodje študentje," je dejal svetovalec, "tragičen za ubogega Gregoriča."

"Za Korenčkov tudi," je odvrnil dijak in izpraznil kupico.

"Kako, gospodje študentje! Za Korenčkov tragičen!" se je čudil mož.

"Ali znate grški, gospod svetovalec?" je vprašal dijak.

močno soljena živila, dokler navsezadnje pred polnimi skledami dobesečno ne umre od gladi ali ne zblazni. Vedno izbero en ali drug način usmrčenja, ki kolikor le mogoče podaljšuje trpljenje in ki daje čim več prilike, da se naslajajo na obsojenčevih mukah.

Wilkinson pravi v svojem poročilu, da po njegovih izkušnjah ne bo mogoče zatreti takih grozov. Eno nevesta v vodo, druga mrtva od puščice, je dostavil Billy. Ko smo pohiteli za sprevedom, da rešimo deklico, so se ljudje vsi prestrašeni razbežali, a prišli smo že prepozno. Pred nami je viselo, privezano na drevo, truplo ene deklice; v njenih prsih sta tičala najmanj dva tučata puščice. Nedaleč proč v ribniku pa je zevala v ledu velika luknja in pričala, da je tudi bog ribolova že sprejel svojo nevesto.

Dognali smo še več drugega, kar je pričalo, da žrtvujejo ti Indijanci svojim malikom človeška življenja. Tako žrtvujejo na primer, če zapade mnogo snega, ki onemogoča lov, človeka vremenskemu bogu. Tistega, ki ga zadene strašna usoda, odvedejo na vrh gore, ga tam povežejo v klobčič in zakotalijo po strmini navzdol. Čimdalje večji snežni val ga naposled pokoplje in zaduši. Po velikosti snežne krogle ugibljuje potem o dobrih ali slabih znamenjih. Če je treba, ponovno tako reč čez zimo kar večkrat.

Strašno okrutni so ti Indijanci pri kaznovanju večkrat popolnoma nedolžnega človeka, ki ga smatrajo za zločinca, dasi postane po večini žrtev zato, ker ga ima čarovnik zbog ene ali druge čari na piki. Tako vtaknejo na primer zločinca do vratu v čeber, napolnjen z vodo in kako primešano ji jedko tvarino, ki polagoma nesrečnikovo kožo tako razje, da se pokaže povsod meso. Večkrat se tudi pripeti, da dajo jetnika tako dolgo samo

"Znal sem, a sem že vse pozabil."

"Zapomnite si torej iznova, da je tragičen grški beseda in izvir od besede tragos, kar pomeni toliko kakor po naše kozel. Pa recite, da ni Korenček tragičen!"

Birk je hodil plah po stranskih ulicah. Zdelo se mu je, da ga vsakdo dolži ponočnega poskusa. A ravno nanj ni mislil nihče, če ne morebiti komisar. Ker ga nihče ni prijel, mu je zrasel polagoma pogum, in spoznal je, da postane tem prej sušen, čim bolj se skriva. Šel je naravnost v kresijo in prosil dovoljenja, da bi smel govoriti z Gregoričem. Dovolilo se mu je. A ko ga je peljal jetničar k jetniku, se je Birk premislil; ni si mu upal pred oči; preveč ga je bilo sram. Izgovoril se je, da pride pozneje; zapazil pa je bil, da je sedaj Gregorič zaprt v drugi sobi, ki je imela okno na cesto, in da straži pod oknom vojak. Pripovedoval je jetničar, kako so hoteli vlomiti v ječo in oprostiti jetnika in kako se je bati, da ne bi Francozi zaradi rastoče razburjenosti po mestu ustrelili Gregoriča še pred prihodom generala Zuchija.

To je prestrašilo in izpodbodlo Birkovo iznova. Vsa glava mu je bila polna premišljevanja in naklepov; a karkoli je izumel, vse je potrebovalo časa in priprave, in vse bi prišlo prepozno. Zamegal je načrt za načrtom, in od nestrpnega nemira v burnem srcu mu je teknel pot s čela, ko je hodil v jesenski burji krog kapiteljske cerkve. Zazvonilo je polдне; a on ni šel domov, ker ni mogel poslušati izpraševanja, na katero ni mogel in ni hotel dati odgovora. Solnce se je nagnilo, on pa je vedel samo to, da mora nočjo rešiti Gregoriča, naj velja, kar hoče. Kako, to mu je bila zastavica. Razburjenost sama je motila trezno preudarjanje. Misli so mu uhajale vedno na živje sanje, kakor bi mu hotele kazati pot, katero naj nastopi. Ko je zahajalo solnce, se je napolnil čez kapiteljski hrib proti Bršlinu in na prejšnjem česti in si belil glavo. Ves je koprnel po kakih novih misli; a ni je bilo, ni je bilo. Odpiral se mu je le ena pot, skrajna pot, katere se je neizmerno bal, katero je hotel nastopiti, če mu odpovedo vsi drugi pomoči. Dalje in dalje ga je vodila cesta navkreber in mu zbujala mučno zavest, da poteka čas, da pride drugi dan rešitev prepozno. Malokak človek ga je srečal, nihče premotil; mir in tišina je vladala povsod razen v njegovem srcu. Po hišah so se prižigale luči, mesec je priplaval izza Gorjančev in razlil čarobno svetlobo po redkem bukovju doli

do globokega dola pod veliko cesto, ki pelje proti Mirni peči. Vedno hitreje je hodil Birk v strahu, da ne bi bilo celo za zadnje pomoček prepozno; a mislil je vedno še na drugačno rešitev in računal, da je v dveh urah zopet lahko v mestu. V mesečini je spoznal pot proti Hmeljniku in se stresel. V obupni nadi, da mu pade še kak drug izveden načrt v glavo, preden se skrajnega loti, se je spustil navzdol po slabi blatni poti in zavil zopet navkreber; kar ga ustavi osoren glas z vprašanjem, kam da gre. "Do Sinurja," je dejal Birk ves zmeden.

"Potem z menoj!" je odvrnil tujec in ga vlekel čez kamenje in korenine do znane kočje, katero bi bil vendar sam ponoči težko našel.

VIII.

Možaki, ki so sedeli v koči okrog ognjišča, so se začudili, kaj da je privedlo Birka ob taki uri. Mož pa je začel hlastno pripovedovati, da je svetovalec Gregorič na smrt obsojen, da je vse mesto razdraženo, da ni vojakov skoro nič doma, da je treba rešiti Gregoriča in da je sedaj najugodnejša prilika.

"To je tudi moja misel," je dejal Sinur zadovoljen, stopil na prag kočje in zažvižgal na prste, da bi priklical tovariše.

"Jutri je v mestu sv. Lukeža semenj," je razlagal, "med sejmarji bomo hodili; nihče nas ne bo zapazil in nihče nič slutil."

Ko so prišli tovariši od vseh strani, jim je povedal, da pojdejo nad Francoze. Razposlal jih je proti Trebnjemu, proti Mirni peči, Prečni in drugim sosednjim vasem, da skličejo znane ljudi, ki se morajo sniti ob štirih zjutraj vrh klanca nad Mirno pečjo. Molče so sneli možje vsak svoje orožje, je pretili pri vajenih prsti in se tiho razšli. Pazljivo je poskušal tudi Sinur skozi nož, izpraševal še nekaj časa Birka, kateremu je stregel z vinom, kruhom in slanino, o mestnih razmerah, potem pa se je zavil kraj ognja in plašč in kmalu zasmrčal. Birk pa je sedel na klopi, gledal v ogenj in siloma odganjal neprijetne misli. Zavidal je Sinurju zdravo spanje in premišljeval, če je on res toliko večji grešnik in hudodelec, da se ga ogiblje spanec; a zopet in zopet so ga prevzele mučne misli, kaj da prinese bodoči dan, koliko odgovornost si je namikal in kake bodo posledice. Vstal je, da bi zdramil Sinurja in ga prosil, naj še mirujejo; on da se je prenatil. A domislil se je zaprtega Gregoriča, sedel zopet in se jel prepričevati, da ni bilo zanj nobenega drugega pomočka, nobene druge poti več.

Veselo so peli fantje po cesti od Biške vasi proti Mirni peči. Kakor iz zemlje zrastle je stopil mednje Sinurjev sel. "Za starega cesarja!" je dejal skrivnostno. "Jutri nad Francoze; ob štirih zjutraj vrh klanca!" Petje je umolknilo za ta večer in marsikateremu čvrstemu pevcu za vselej. Fantje so se natihiem nekoliko razgovarjali in osrčevali, potem pa so se tiho ločili vsak proti svojemu domu, da se pripravijo za odhod.

DNEVNE VESTI

Župan Walker trdi, da je žrtev republikancev

New York, 22. avgusta. Župan James J. Walker bo nastopil pred governerjem Rooseveltom jutri in trdil, da je žrtev republikanske zarote, in bo s pričami dokazal, da so republikanci s pomočjo politikarjev v Beli hiši zarotili, da obesijo županu tožbo na vrat in da tako spravijo demokratskega kandidata za predsednika, Roosevelta, v neprijeten položaj. Walker je dal povabiti na pričevanje osem prominentnih republikancev, ki bodo morali pričati, da so bili baje najeti, da osramotijo Walkerja. Sodnije sočasno prepovedale Rooseveltu obsoditi Walkerja.

Priliko imate, da kupite poceni železnico

Denver, Colorado, 22. avgusta. Denver & Rio Grande železnica naznanja, da poceni odda svojo stransko progo, ki meri 39 milj, med mestom Salperino in Lake City, Colo. Železnica odda to progo onemu, ki objubi in se zaveže, da jo bo operiral in plačeval davke. Ali pa če hoče kdo plačati \$480.00 na leto mu izroči železnica lokomotivo in železniške vozove. Ta stranska proga železnice se je svoje dni lepo izplačevala, toda danes, ko rudniki ne operirajo več, železnica ne dobi v enem tednu \$25.00.

Laška armada v manevrih zasede Rim?

Perugia, Italija, 22. avgusta. 25.000 mož laške armade poskuša na posebnih manevrih prodreti skozi Scheggia gorski pas, da potem zasede mesto Rim. Njim nasproti stoji enako število vojštv, ki "brani" Rim pred zavzetjem. Mnogo tujezemskih častnikov je navzočih pri teh zanimivih manevrih, katerih se je udeležil tudi Mussolini.

Težka kazen

Arthur Eilman, ki je bil aretiran v nedeljo, ker je v pijanosti vozil avtomobil, je bil kaznovan od sodnice Westropp na \$50 globe in 30 dni zapora, kar je nenavadno težka kazen za omenjeni pregrešek.

MALI OGLASI

Dvoje stanovanj
se poceni odda. Eno ima 5 sob zgoraj, garaža, vse na novo dekorirano. Stanovanje se nahaja na 899 Roll Road, Collinwood. Drugo stanovanje je 5 sob, vse prenovljeno, na 1114 E. 63rd St. Družine z otroci imajo prednost. Pozve se na 1133 Norwood Rd. Tel. KEmore 4731. (200)

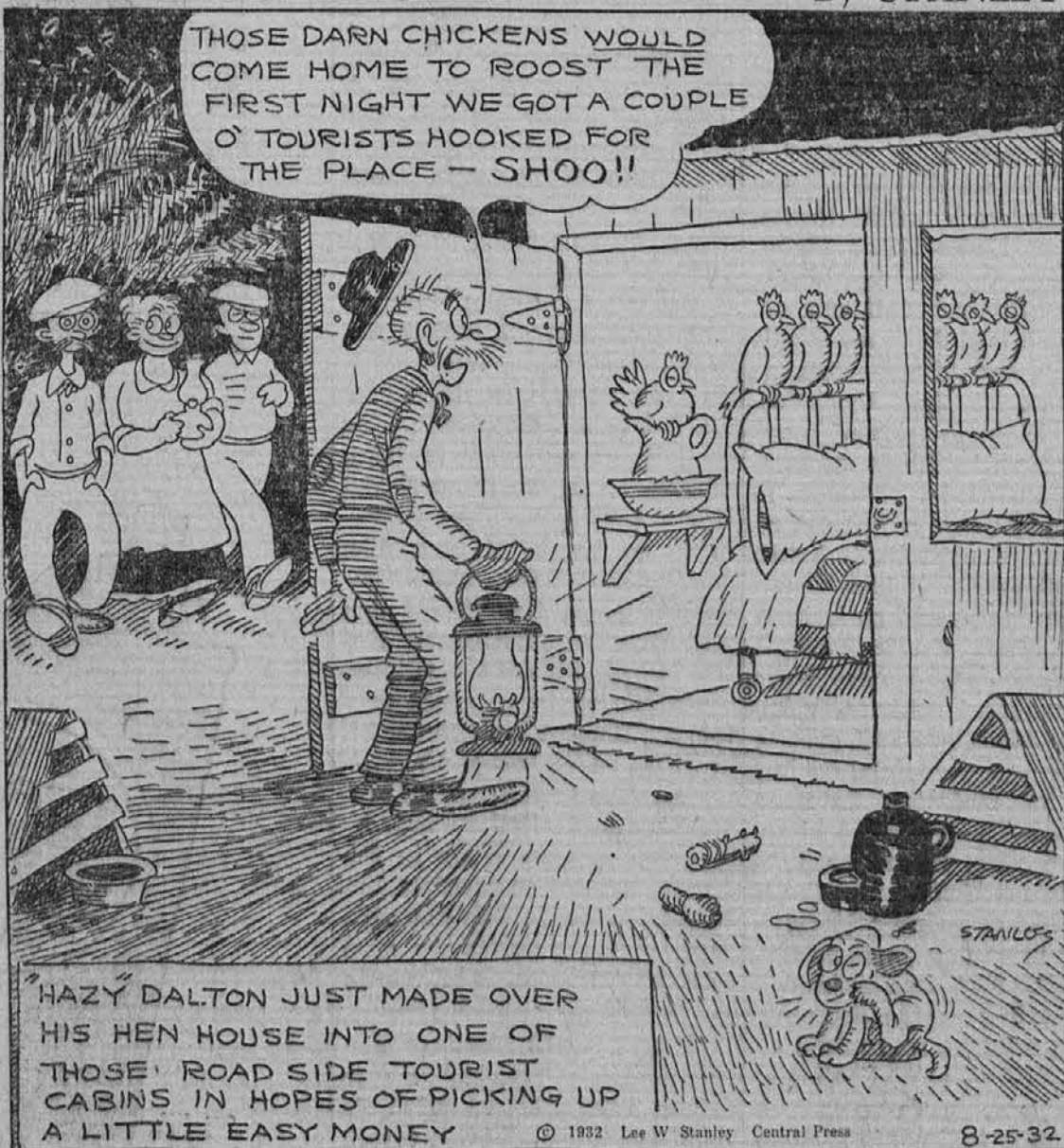
Ženska išče
službo za hišna opravila. Kdor ima kaj naj pusti svoj naslov v uradu tega lista. (200)

Stanovanje
se da v najem, 5 sob, kopališče. Zelo poceni. Stanovanje se nahaja na 1039 E. 72nd St. Pozve se na 902 E. 144th St. (198)

Dekle
išče delo, sposobno za vsakovrstno delo. Vprašajte na 990 E. 69th St. (199)

FLEET-WING
PERRY'S SERVICE STATION
6619 St. Clair Ave.

THE OLD HOME TOWN Registered U. S. Patent Office By STANLEY

Hazy Dalton just made over his hen house into one of those road side tourist cabins in hopes of picking up a little easy money

© 1932 Lee W. Stanley Central Press

8-25-32

ARNOLD ZWEIG:

Slučaj narednika Griše

Za "Ameriško Domovino" prestavi M. U.

Mar niso vtikali Nemci svojih nosov v tisočere stvari — čemu naj bi jim človek še povedal tisoč in prvo? — Vsi možje so poskočili in radovedno tekli, da pomagajo razložiti čoln. Babka je pripeljala moke in koruze in čaja in pet velikih steklenih žganja, ki je bilo skrbno zavito v seno. Tobaka vsakemu izmed njih, a za Fedjuško še očetovo pismo, ki pa gotovo ni prispelo s pošto.

"V šestih do sedmih dneh bo splav dovolj dolg, da se bomo lahko podali na pot," je dejala Babka ter za trenutek pogledala Grišo in v vrh drevesa, od koder je prilezel. Nihče ni upal, da bodo lahko ostali tu za dolgo. Nemci so nameravali v poletju napraviti v gozd pravcati pogon, a vpačnanom so že napovedali, naj pripravijo prostora za dva bataljona vojaštva.

"Dokler ne priso se nas bodo naši bratje po vaseh še vedno bali in nam prodajali ceno, kar potrebujemo. Ko pa bodo njih hlevi napolnjeni z nemškimi konji, ne verjamem, da nam bodo še toliko naklonjeni," se je smejala Babka svojim tovarišem, ki so si preplašenosti grizli nohte, praskali se po bradah in divje puhali dim iz pip. Dva eskadrona? Kaj ko bi pričeli prodirati od Cholina sem, a istočasno pošlali patrolje od severo-zahoda, kakor so že enkrat hoteli storiti? Ne bi si sicer mogli privoščiti zrakoplovov v ta namen, a če gredo na delo z dobrimi psi in konji, bodo lahko kaj kmalu skuhalo svojo kašo. Kolja je udaril Nemca, Petra Ducherova, po hrbtu in se izzivalno nasmejal. "Kakor da nima ona že nekaj pripravljenega v svoji glavi, kaj? Trebalo ji je izliti nad nas tale močnik o Nemcih! Le pogledj jo, malo čarovnico!"

Babka mu je zagnala ogorek v glavo in dejala, da so pač na svetu ljudje, ki morajo povedati vsem, kar so zavohali v peči. Nu, ona pa pojde sedaj in najde kaj gorkega za svoj želodec, možki naj pa medtem premislijo, dali imajo kaj v svojih glavah. In ob teh besedah je šla v kočo, čije vrata in okna so bila odprta. Sedla je za mizo in pričela jesti z žlico, ki jo je imela kakor stari vojaki spravljeno kar za škornjem, juho neznane sestavine. Medtem pa je gledala stisnjenih obrvi ven, kjer je vstal od ostale skupine Griša, s pipo v ustih. Šel je počasi proti koči, a ona se je čudila, kako da si ga ne more odtrgati od srca, kako da je le on cilj vsega njenega bitja, čeravno so življenja vseh sedaj v nevarnosti, le on, mož — ki si želi domov in k drugi ženski. In priznati si je morala, da ne bi ji padel na um tako hitro načrt za beg, čim je izvedela v vasi slabe novice, da ni bilo tega mladeniča, Griše, kateremu je hotela na vsak način slediti.

Sedel je poleg nje ter pričel zvižati od časopisnega papirja in debelega tobaka svačico, katero bo Babka kadila, čim bo nehala s kosilom. Ona pa je porinila cigareto stran ter mu ponudila zavitek pravih ruskih "Papirosk," katere je kupila pri Reb Eisik Menachem-u. Smejal se je, ko je pomislil, da je imela ona vedno nekaj boljšega, kakor pa ji je mogel on nuditi. Ko pa je nato pomil nje skledo in ji je odsevala raz obraz zadovoljnost, se je zresnil in jo vprašal, kak načrt je sklenila, da se izognejo nevarnosti.

"Kaj te briga? Ti ne boš v nobeni nevarnosti. V petih dneh, ko bo splav gotov, ga bodo spravili do Vilje. Tebe bodo vzeli s seboj do vode: reke so nevarne, kadar je poplava. Vendar pa

so ruske ceste še bolj nevarne."

Griša je bil v zadregi vsled veselja, ki ga ni smel pokazati. Prijel jo je za roko. "Ti si moja mati, Babka, in pa tudi komandnijski poveljnik. Vendar, ako mi ne poveš, kako se boš ti rešila s tovariši, potem tudi jaz ne pojdem."

Babka ga je dvomeče pogledala, se mu nasmehljala in dejala, da je dobra beseda včasih več vredna, kakor požirek žganja. Zahvalila se mu je, vendar pa ne bodo ostali več skup, kajti na njih potu bi bili v veliki gruči v večji nevarnosti, kakor pa je lišica, kadar ji sledi druhal psov. Skušali bodo priti do Vilne v treh oddelkih kot splavarji. Vsako skupino bo vodil po en Nemec. Listine so že pripravljene, vsaka bo stala šestdeset mark. Ko bodo enkrat v Vilni bodo videli, kaj jim je storiti. Seveda bo hudo in zelo drago, če bo nemogoče, da si priskrbe novih legitimacij, da lahko potem ostanejo v Vilni. Pa tudi morajo vedno računati z možnostjo izdaje. Vendar pa mora človek jesti kar ima, a ne ono, o čemer je sanjal. Griša, Fedjuška in Otto Wilde bodo šli prvi — po treh tednih bodo njih bratje prazni, kakor lanske cesarske. "Ako nam bodo sledili s konji, se bomo spremenili v ribe. In če bodo ribarili za nami z mrežami, bomo živeli v Vilni po hišah, kakor mačke." In z zmagovalnim glasom je obmolnila, obrisala si usta z roko, a roko v krilo ter dala, da ji je Griša prižgal svačico z žerjavico. Vendar pa ji je bilo vse kaj bolj prijetno občudovanje, ki je odsevalo iz njegovih oči, kakor pa kajenje dobre "Papiroske," katere ni imela že bogve kako dolgo.

Noč pred odhodom se je odlučil ob Babke, grobe kmetice, ki je bila prestala že dva boja in ubila tri može, ves jekleni oklep moške duše — v Grišinem objemu je počivalo tresoč se dekle, z vsemi občutki ljubimke in matere obenem. Stiskala je njegovo glavo med rokami ter dolgo, strastno vprašujoče strmela v njegove oči. Nato pa je zakopala svojo glavičico pod njegovo brado. Priluskovala je utripom njegovega srca. Vgriznila ga je v roko in stiskala zobe, a rdeča luč izpred ikone je odsevala iz punčic njenih oči, medtem ko je gledala spečega. Vzduh v koči se je prelevil v podobo njenega divjega poželenja, dvigal se k podobi Device, katero so ljudje klicali Mater. Najprej si je želela, da bi ostal, nato da bi on pobegnul, nato zopet si je želela, da bi mu sledila in čuvala nad njim — ona, ne Babka, ampak Ana Kyrilovna, ženska, ki si je izbrala enega moža, potem ko jih je spoznala toliko. In sedaj v odločnem in divjem poželenju in ljubezni risinje po nje mladičih, je hotela hoditi za svojim ljubim, čuvati nad njim in morebiti ga lastovati sama, sama. Zvesto je zaupala v dobrohotnost Matere Božje in premišljajoč doktrine, v katerih je hotela spoznati grozoto sedanjosti, si je dejala, da ima seveda vso moč sedaj Satan, a priprošnja Božje Matere bi zalegla pri njem baš toliko, kolikor zaleže prošnja pastorka pri očimu, ki ima vedno pripravljeno pest in pa poželenje po žganju. Kakor pa ima najstrožji oči včasih trenutke dobrohotnosti in pristane na prošnje — recimo, prošnji za življenje mavičice, čeravno je že vreča pripravljena in tudi nanjo navezan že kamen — tako bo tudi more-

biti hudič, ki se spreha v svojih visokih škornjih in zvenekajočih ostrog po nebeških sobanah in si sedaj viha mogočne brke, dopustil, da izbegne Griša skozi mrežo, s katero so tiščali Nemci deželo k tlom in katera se je vedno bolj gostila, čim bliže je šla k fronti. Tiho je zlezla s postelje, naložila v peč novih drvi, da bo lahko Griša udobno spal. V odsevu nanovo vzplamelega ognja je pokleknila pred podobo ter molila k Gospe z zlatim srcem.

Zjutraj, ko je stal pred njo Griša poslednjič, oblečen v zakrpano uniformo ruskega pešca, mu je z zlatimi rokami obesila okoli vratu malo kotlovina-sto ploščico, ki je služila nekdanja legitimacija Bjuševu.

"Poklekni," je ukazala ter ga porinila pred podobo Matere Božje. Že dolgo je bil Griša pozabil na duhovne in svete podobice in se je že docela bil sprl s svojo vero, vendar s hvaležno milino je ubogal srčno željo te ženske. Uprla je oči na podobo in mrmral besede iz litani. Med molitvijo je spustila za njegovo srajco kotlovina-sto ploščico in, ne da bi se Griša upiral, mu je obesila okoli vratu še maj amulet, ruski amulet od rumenkastega bakra, katerega je bil nosil Bjušev, amulet s sliko štirih svetih žena, katere so čuvala angeljsko glavo. Pozivala je Bjuševu dušo: kakor jo je ubogal v življenju tako naj jo uboga sedaj: svetuje naj Griši, mu pomaga in služi. Medtem pa si je Griša mislil, da je vsa ta molitev že na mestu, a da bi bilo vendar bolje, ko bi ta čas uporabila, da popijeta kavo. Razum tega pa bi tudi utegnila kaka krogla pogrniti na dva kosčka bakra v njegovo telo. Nasprotno pa bi amulet vendarle bil vstanu zadržati kroglo iz samokresa. Šla sta pred kočo, postala nepremično pred njo. Modro nebo se je vspenjalo nad jelkami, v čijih vrhovih so peli ptičji glorio mlademu dnevu. Na nebu se je še lesketala jutranjica, predhodnik vzhajajočega solca. Griša se je zahvalil Babki "za vse," kakor je dejal v svoji priprosti, in dolgo strmela v njen obraz: niso je izdajale solze, a vendar je lahko čital v potezah njene obraza, ki je bil obdan po prerano sivih lasih, bolest slovesa. Nje velike, svetle oči so bile vprte v njegove.

Nestrpni glasovi so klicali iz kuhinje, kjer se je kadil v kotličkih čaj. Griša je še enkrat pogledal v Babkine oči, nato pa jo je potrepal s svojo nerodno roko po licu, se nasmehnil in dejal: "Dobro, Anjina!" in se okrenil kakor vojak v paradi. Nato je odhitel v kuhinjo.

Babka ni videla drugega, kakor da je vesel, da odhaja. Z roko si je obrisala oči, iz katerih so se prikradle solze, ki jih je tako težko zadrževala, in ki se sedaj stekle preko po njenih licih. Nato je pogledala proti nebu ter dvignila pest grozeč njemu, ki je povzročil vojno, zarezala se je in stisnila svoje velike zobe ter zasikala: "Izstrgala ga bom iz tvojih klešč!" Nato se je trenutno umirila ter odšla proti kuhinji, da da še zadnja navodila odhajajočim. Ko bo Griša ostavil svoja tovariša, se jima bo pri splavu pridružil Nikita, tako da bodo zopet trije.

"Hvala Bogu," si je mislila, medtem ko si je česala lase. "Dobro, da je še živ. Sedaj ima vsaj moje življenje smisel. Nočem se bojevati vse svoje življenje proti Nemcu in njegovi družini." In prikimala je trojici, ki ji je sedela nasproti, vsak svojo veliko skledo čaja in kruha. Dva med njimi sta izgledala obupana, Otto Wilde in Fedjuška, ker sta se zavedala, kako neprijetno je bilo zapustiti varen dom ter se vreči v gozd — tretji pa, Griša, je bil veselja kar nestrpen.

"V tebi je pač srce pravcatega ruskega popotnika," mu je dejala Babka, ko so vsi trije vstali ter si optrali svoje tovore — kakor vojaki, kakor pravi mo-

žaki — kajti v onih dneh je bilo vseeno.

"Srečno," je zavpila za njimi. Samo eden, Griša se je ozrl in ji pokimal še enkrat s svojim okroglim obrazom in svetlih oči. Nato je stala še nekaj časa in strmela v gozdno praznoto, daleč ne vrne kdo izmed trojice. Ne — nobeden se ni vrnil. Odločno je zamahnila z glavo in šla v kuhinjo, kjer je pristavila kotel vode, da skuha čaja, kajti tudi ostali možje so morali dobiti čaj.

SEDMO POGLAVJE

Nemir

Ozemlje vrhovnega poveljnika vzhodne fronte (ki so jo na kratko nazivali Ober-Ost, ali še krajše Ob-Ost), se je raztezalo od Baltskega morja do Gornje Šlezije in se razširjalo do Dune in Dnjepra. Na jugu je mejilo na ozemlje, ki so ga upravljali iz Varšave in ga nazivali Poljska, a še dalje proti jugu na avstrijski teritorij. Na severu so Rusi še vedno držali Rigo in ozemlje za reko. Ob-Ost je tedaj obsegal v glavnem Kurland, Latvijo in severno Poljsko — obširne njive koruze, gozdove, stepe in močvirje; krompir, divjačina in perutnino in črede goveda; nekaj malo mineralij, mala mesta, utrdbne in vasi.

Ni bilo v tem ozemlju mnogo železnic in niti ena med njimi ni služila zadovoljivo potrebam onih, ki so na tem ozemlju živeli. Ruski zgornji razred, ki je vladal nad Litvijo, Belorusi, Poljaki in Judi, častniki in uradniki, so nastali po spojitvi bojviti plemen: Balti na severu, Velikorusi in Tartari na vzhodu. Vladali pa so temu ljudstvu po narekovanju lastnih nagonov, ki so bili: brutalnost, nezaupanje

in poželenje po vojni. Železnice so bile tedaj zidane s pogledom na nove vojne. V vsakem središču ali pa kjerkoli so se domačini naselili v večjem številu, so Nemci razpredli svoje mreže. Pazili so, stisnili ali pa popuščali svoj prijem, kakor pač je hotel glavni stan. In iz uboge zemlje so izsesavali sok, da z njim preprede nemško vojsko in Nemčijo, ki je bila odrezana na morju in na suhem od vsega sveta in je vsled tega kakor velikanski pajek sesala iz dežel, ki jih je zasledila. V vsakem mestu so bili uradi polni uradnikov, častniki zastopali uradnike, neprestano hiteli skozi loputajoča vrata in doli po stopniščih z visokozavihanimi nosovi, porivajoč na stran ljudstvo, katerega so z vso mržnjo zaničevali kot barbare, katero pa jih vzvratno ni nič manj sovražilo: mestni župani, generalni inšpektorji prometa, štabi, bolnišnice, skladišča, civilna uprava, cenzura, vojaška sodišča. V vsaki vasi je bil nastanjen kot župan kak poročnik ali pa kak stotnik policije na konjih, ali pa vsaj kak oddelek lovcev ali vojaške policije. Za vse pa so morale vasi preskrbeti udobnih stanovanj.

Višje sile so smatrale vso deželo kot končno veljavno rekvirirano pokrajino. Edini nadležni element v deželi je bilo njega prebivalstvo, a s tem elementem morajo obračunati, kako hitro mogoče. Nihče ni niti mislil na to, da bodo morale morebiti čete kedaj ozemlje zopet izprazniti. Vsač začasen vratar ali pa podprefekt je bil prepričan, da bo ostal na svojem mestu do konca svojih dni. Nekateri bolj vplivni častniki so že obračali svoje oči na gotova posestva, ka-

tera bodo gotovo dobili kasneje v dar od hvaležnega cesarja. O prebivalstvu dežele so mislili tako malo, kakor misli kak patriarh onokraj Labe o svojih poljskih dninarjih in kravaricah. Radi bi bili vsled tega zaprli vsakemu domačinu nad deset let hišna vrata, tako da se ne bi mogel gani. Ker pa tega ravno niso mogli, so storili tako, da se ni smel nihče, ki ni nosil nemške uniforme ali pa obleke bolniške strežnice, posluževati železnice. Na razpolago so jim sicer pustili ceste, a še te le čez dan in peš — seveda, ako je bil domačin oskrbljen s potrebno legitimacijo.

Te reke so še tekale po stari navadi. Prihajale so iz močvirij in gričevja ter se valile proti večjim tokom — Vistuli, Bugu in Njemenu, ob čijih izlivih so za prusko mejo ležala velika pristanjšča. Vojna je bil pravi požeruh lesa. Poleg človeškega mesa, obleke in zrnja, ni bilo drugega, kar bi tako potrebovali, kakor brun, plohov, desk, kolov, oblaničja in žaganja. Oblastva so trgovino z lesom dovozevala, a oni ki so se ž njjo pečali, so imeli kaj dober dobiček.

(Dalje prihodnjič.)

POSEBNO samo za nekaj časa POSEBNO

Brazis "B B B" obleke

Obleke
\$9.50
oblekeŽe
narejenePovršniki
\$6.50
suknjeBRAZIS BROS
6905-07 SUPERIOR AVENUE

BRUSS RADIO SERVICE

6026 ST. CLAIR AVENUE
ENDICOTT 4324

Strokovna popravila na vseh vrstah radio aparatov. Zmerne cene za garantirano delo. Odprto od 9. zjutraj do 8. zvečer.

Frank V. Opaskar

ODVETNIK

516 HIPPODROME BLDG.
MAIN 2785Ob torkih, četrkih in sobotah
zvečer od 6. do 8. ure na
E. 93d St. in Union Ave.
OB SREDAH IN PETKIH
1106 E. 64th St.
Res. Tel. YELLOWSTONE 0705-W

DOBER PREMOK!

Točna postrežba!

The Hill Coal Co.

1261 MARQUETTE RD.
Starl Climpermanovi prostori

HENDERSON 5798

FRANK ARKO, zastopnik

Liberty House Wrecking
and Lumber Co.

5327 St. Clair Ave. ENDICOTT 0642

POSEBNO ZA ODPRTIJO:
Novi 2x4, 18 čevljev dolg, 2c čevlji
Novi 1/2 in. Lap siding, 3c kvdr, čevlji
Rabljeni 2x4, 1c čevlji.

"Narava v surovosti
je redkokdaj MILA"

TEMNO IN
KRVAVO OZEMLJE

"Narava v Surovosti" — kot jo je
naslikal N. C. Wyeth, znani slikar
Ameriškega Indijanca . . . nar-
dahnjen od silne krvočnosti divja-
kov, kojih noži in tomahavki so
povzročili, da je bila zgodovina
Pionirskega Zapada pisana s krvjo.

—in surov tobak
nima mesta v cigaretah

Tega ni v Luckies
... najmilejši cigaret
kar ste jih kdaj kadili

MI kupujemo najboljši in naj-
finejši tobak na celem svetu —
toda s tem še ni povedano, zakaj
ljudje vsepovsod smatrajo Lucky
Strike za najmilejšo cigareto.
Dejstvo je, da nikdar ne pregledamo
resnice, da je "Narava v Surovosti

Redkokdaj Mila" — zato je temu
finemu tobaku po primernem
staranju in miljenju dana dobrota
onega Lucky Strike čistilnega pro-
cesa, ki je opisan z besedami — "It's
toasted." Zato pravijo ljudje v
vsakem mestu, trgu in vasi, da so
Luckies tako mile cigarete.

"It's toasted"
Ta zavojček milih Luckies

Copyright, 1932,
The American
Tobacco Co.

"Ako mož napiše boljše knjigo, ako ima boljše pridigo ali če napravi boljše mišnico kakor njegov sored,
bo svet napravil izbojeno pot do njegovih vrat, četudi zgradi svojo hišo v gozdu." — RALPH WALDO
EMERSON. Ali ne pojami to, zakaj je širni svet sprejel in odobril Lucky Strike?